

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:2012/1 (Değişik İşler)

Karar Sayısı:2012/2

Karar Günü:17.5.2012

R.G. Tarih-Sayı:14.07.2012-28353

DAVACI : Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı

DAVALI : Türkiye Hürmanist Partisi

DAVANIN KONUSU : Türkiye Hürmanist Partisi'nin kendiliğinden dağılma halinin ve buna bağılı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespiti istemidir.

I- İDDİANAME

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 10.2.2012 günlü, C.02.0.CBS.0.01.02.03/1 sayılı iddianamesi şöyledir.

“A) DAVANIN KONUSU

Davalı siyasi parti 11/06/2009 tarihinde 34 kurucu üye ile kurularak tüzel kişilik kazanmıştır.

Parti tüzel kişilik kazanmasından başlayarak iki yıl içinde ilk büyük kongresini toplamamış ve zorunlu organlarını oluşturmamıştır.

B) DAVA İLE İLGİLİ YASAL DÜZENLEMELER

Davayla ilgili olarak anayasa ve diğere yasalarda yer alan hükümler şu şekildedir:

a) 2709 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası

Madde 68/3: “Siyasi Partiler önceden izin almadan kurulurlar ve anayasa ve kanun hükümleri içerisinde faaliyetlerini sürdürürler.”

Madde 69/4: “Siyasi partilerin kapatılması, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının açacağı dava üzerine Anayasa Mahkemesince kesin olarak karara bağlanır.”

Madde 69/son: “Siyasi Partilerin kuruluş ve çalışmaları, denetlenmeleri, kapatılmaları yada Devlet yardımından kısmen veya tamamen yoksun bırakılmaları ile siyasi partilerin ve adayların seçim harcamaları ve usulleri yukarıdaki esaslar çerçevesinde kanunla düzenlenir.”

b) 2820 Sayılı Siyasi Partiler Yasası

Madde 3: “Siyasi partiler, Anayasa ve kanunlara uygun olarak; milletvekili ve mahalli idareler seçimleri yoluyla, tüzük ve programlarında belirlenen görüşleri doğrultusunda çalışmaları ve açık propagandaları ile milli iradenin oluşmasını sağlayarak demokratik bir Devlet ve toplum düzeni içinde ülkenin çağdaş medeniyet seviyesine ulaşması amacını güden ve ülke çapında faaliyet göstermek üzere teşkilatlanmış tüzel kişiliğe sahip kuruluşlardır.

Madde 5/2: “Siyasi Partiler, Anayasa ve kanunlar çerçevesinde, önceden izin almaksızın serbestçe kurulurlar.”

Madde 8/3: “Siyasi partiler, bildiri ve belgelerin, İçişleri Bakanlığına verilmesiyle tüzel kişilik kazanırlar.”

Madde 14/6: “Büyük kongre parti tüzüğünün göstereceği süreler içerisinde toplanır. Bu süre iki yıldan az üç yıldan fazla olamaz.”

Madde 14/7: “...Parti kurucuları ilk büyük kongreyi, partinin tüzel kişilik kazanmasından başlayarak iki yıl içinde toplamak zorundadırlar.”

Madde 121: “Türk Kanunu Medenisi ile Dernekler Kanununun ve dernekler hakkında uygulanan diğer kanunların bu kanuna aykırı olmayan hükümleri, siyasi partiler hakkında da uygulanır.”

c) 4721 Sayılı Türk Medeni Yasası

Madde 87: “Dernekler, aşağıda hallerde kendiliğinden sona erer:

1. Amacın gerçekleşmesi, gerçekleşmesinin olanaksızın hale gelmesi veya sürenin sona ermesi,

2. İlk genel kurul toplantısının kanunda öngörülen sürede yapılmamış ve zorunlu organların oluşturulmamış olması,

3. Borç ödemede acze düşmüş olması,

4. Tüzük gereğince yönetim kurulunun oluşturulmasının olanaksız hale gelmesi,

5. Olağan genel kurul toplantısının iki defa üst üste yapılamaması.

“Her ilgili, sulh hâkiminden, derneğin kendiliğinden sonra erdiğinin tespitini isteyebilir.”

d) 5253 Sayılı Dernekler Yasası

Madde 36: “...Bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun hükümleri uygulanır.”

C) DEĞERLENDİRME

2820 Sayılı Siyasi Partiler Yasasının 14/7. Maddesi uyarınca “Parti kurucuları ilk büyük kongreyi, partinin tüzel kişilik kazanmasından başlayarak iki yıl içinde toplamak zorundadırlar.”

Davalı parti tüzüğünde ilk büyük kongrenin toplanma zamanı 2 yıl olarak belirtilmiştir.

2820 sayılı Yasanın 121. Maddesinin atfı nedeni ile, derneklerin sona erme hallerini düzenleyen 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 87. Maddesinin 2. Bendi uyarınca “ilk genel kurul toplantısının kanunda öngörülen sürede yapılmamış ve zorunlu organların oluşturulmamış olması” kendiliğinden sona erme hallerinden biridir.

Davalı parti tüzel kişilik kazandığı 11/06/2009 tarihinden bu yana iki yılı aşkın bir süre geçtiği halde ilk büyük kongresini yapmamış ve zorunlu organlarını oluşturmamıştır.

KANITLAR

- a) Parti kuruluş belgeleri.
- b) Parti tüzüğü.
- c) Siyasi Parti sicil özeti.

D) SONUÇ VE İSTEM

Davalı Türkiye Hümanist Partisi 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasasının 14/7. Fıkrasının son cümlesi ve 121. maddesi, Dernekler Yasasının 36. Maddesi aracılığıyla Türk Medeni Yasası'nın 87. maddesinin 2. Bendi uyarınca süresinde ilk büyük kongresini yapmaması ve zorunlu organlarını oluşturmaması nedeni ile kendiliğinden dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi iddia ve talep olunur.”

II- İNCELEME

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın iddianamesi, konuya ilişkin rapor, ilgili Anayasa ve yasa kuralları ile diğer belgeler okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü;

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nca, Parti'nin tüzel kişilik kazandığı 11.6.2009 tarihinden itibaren iki yıl içinde 2820 sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 14. maddesinin yedinci fıkrasının son cümlesi ile Parti Tüzüğü'nün 13. maddesinin üçüncü fıkrasındaki “*Parti kurucuları ilk büyük kongreyi, partinin tüzel kişilik kazanmasından başlayarak iki yıl içinde toplamak zorundadır.*” hükmüne aykırı olarak toplanmadığı belirtilerek, Türkiye Hümanist Partisi'nin 2820 sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 14. maddesinin yedinci fıkrasının son cümlesi ve 121. maddesi, Dernekler Yasası'nın 36. maddesinin yollamasıyla Türk Medenî Yasası'nın 87. maddesinin 2 nci bendi uyarınca süresinde ilk büyük kongresini yapmaması ve zorunlu organlarını oluşturmaması nedeni ile kendiliğinden dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi istenilmiştir.

İddianameye karşı Parti kurucularından Mustafa Kemal KARAKOÇ 13.4.2012 tarihinde büyük kongreyi yapacaklarını, partinin hukuki ve fiili varlığının sürdüğünü belirterek, parti tüzel kişiliğinin hukuki varlığının devamına karar verilmesini ve kapatılmamasını istemiştir. Nitekim 14.4.2012 tarihinde de Parti'nin ilk büyük kongresi yapılmış, yetkili organları oluşturulmuş ve genel başkan seçimi yapılmıştır.

Anayasa'nın 68. maddesinde, siyasi partilerin demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurları olduğu belirtilmektedir.

2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 14. maddesinin birinci fıkrasında siyasi partilerin en yüksek organının büyük kongre olduğu, yedinci fıkrasının üçüncü cümlesinde Parti kurucularının ilk büyük kongreyi partinin tüzel kişilik kazanmasından başlayarak iki yıl içinde toplamak zorunda oldukları, 104. maddesinin birinci fıkrasında, bir siyasi partinin bu Kanun'un 101. maddesi dışında kalan emredici hükümleriyle diğer kanunların siyasi partilerle ilgili emredici hükümlerine aykırılık halinde bulunması sebebiyle o parti aleyhine Anayasa

Mahkemesi'ne, Cumhuriyet Başsavcılığı'nca re'sen yazı ile başvurulacağı, 104. maddesinin ikinci fıkrasında Anayasa Mahkemesi'nin, söz konusu hükümlere aykırılık görmesi durumunda bu aykırılığın giderilmesi için ilgili siyasi parti hakkında ihtar kararı vereceği belirtilmiştir.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nca ilk büyük kongresini süresinde yapmaması ve zorunlu organlarını oluşturmaması nedeni ile kendiliğinden dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi istenilmiş ise de, bu istemden sonra siyasi partinin siyasi ve hukuki varlığını devam ettirmek yolundaki iradesi, ilk büyük kongresini yaparak ve zorunlu organlarını oluşturmak suretiyle anlaşıldığından Türkiye Hürmanist Partisi hakkındaki istemin reddine karar verilmesi gerekir.

Serruh KALELİ ile Erdal TERCAN bu görüşe katılmamışlardır.

Mehmet ERTEN bu görüşe değişik gerekçeyle katılmıştır.

III- SONUÇ

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın, Türkiye Hürmanist Partisi'nin, kendiliğinden dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi istemine ilişkin 10.02.2012 günlü, C.02.0.CBS.0.01.02.03/1 sayılı İddianamesi ve ekleri, konuya ilişkin rapor, ilgili Anayasa ve yasa kuralları incelendi, gereği görüşülüp düşünüldü

Türkiye Hürmanist Partisi'nin dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespiti isteminin, koşulları oluşmadığından REDDİNE, Serruh KALELİ ile Erdal TERCAN'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, 17.5.2012 gününde karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Serruh KALELİ	Başkanvekili Alparslan ALTAN
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Mehmet ERTEN	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	Üye Recep KÖMÜRCÜ
Üye Burhan ÜSTÜN	Üye Engin YILDIRIM	Üye Nuri NECİPOĞLU
Üye Hicabi DURSUN	Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Erdal TERCAN

Üye
Muammer TOPAL

Üye
Zühtü ARSLAN

KARŞIOY

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 14. maddesinin yedinci fıkrasının son cümlesi ve 121. maddesi, 5253 sayılı Dernekler Kanunu'nun 36. maddesi aracılığıyla 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 87. maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendi uyarınca ilk büyük kongresini yapmayan ve zorunlu organları oluşturmayan Türkiye Hürmetist Partisi'nin, kendiliğinden dağılma halinin ve buna bağılı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesini talep etmiştir.

2820 sayılı Yasa'nın 14/7 maddesi, siyasi partiye süreye bağılı ödev yükleyen emredici bir düzenlemedir. Davalı parti 11.6.2009 kuruluş tarihini takip eden 11.6.2011 tarihine kadar kongresini yapmayıp organlarını oluşturmamış bu halin tespiti üzerine 10.2.2012 tarihinde Cumhuriyet Savcılığınca hukuki varlığının sona erdiğinin tespiti istemi sonrasında mahkememizde inceleme aşamasında iken 14.4.2012 tarihinde ilk büyük kongresini yaptığı anlaşılmıştır.

Siyasi partiler Anayasal ve demokratik düzenin vazgeçilmezleri olmak, milli şuur ve iradenin oluşturulması amacı ile ülke çapında teşkilatlanarak çalışmak zorunda olan özel öneme haiz siyasi ayrıcalıklı tüzel kişilikler ise Anayasa ve kanunlar çerçevesinde toplumu yönetmeye talip olmanın ciddiyeti içinde kendi ödev ve görevlerini de aynı sorumluluk ve görev bilinciyle yapmak zorundadırlar ki, yasa koyucuda bu beklentileri süreyle sınırlandırarak kuralların desteklediği emredicilik ile yaptırıma bağılı zorunluluklar yüklemiştir.

Siyasi Parti tarafından, öngörülen iki yıllık KESİN süre içinde yerine gelmesi gerekli bu yükümlülükler mahkememizce dikkate alınmamış, mahkeme kararı öncesinde yapılmış olduğunun anlaşılması yeterli görülmüş ve bu durum yasaya bir aykırılık olarak nitelenmemiştir.

Anılan ödevin süresinde yerine gelmemiş olmasını hukuka uygun hale getiren yasa kuralı yoktur. Normatif düzene karşı, süre dışında yükümlülüğü yerine getiren parti iradesinin hukuken korunan bir önceliği olamaz.

Anılan nedenler ile Cumhuriyet Başsavcılığının isteminin kabul edilip süresinde ilk büyük kongresini yapmayan ve zorunlu organlarını oluşturmayan siyasi partinin kendiliğinden dağılma halinin ve hukuki varlığının sona ermiş olduğunun kabulüne karar vermek gerekirken aksi yönde oluşan çoğunluk görüşüne katılamamıştır.

Başkanvekili

Serruh KALELİ

DEĞİŞİK GEREKÇE

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nca, 2820 Siyasî Partiler Kanunu'nun 14. maddesinde öngörülen sürede ilk büyük kongresini yapmayan ve zorunlu organlarını oluşturmayan Türkiye Hümanist Partisi'nin kendiliğinden dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi istenilmiştir.

2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 104. maddesinin birinci fıkrasında, bir siyasi partinin bu Kanun'un 101. maddesi dışında kalan emredici hükümleriyle diğer kanunların siyasi partilerle ilgili emredici hükümlerine aykırı davranması halinde, o siyasi parti aleyhine Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nca Anayasa Mahkemesi'ne, re'sen yazı ile başvurulabileceği, Anayasa Mahkemesi'nin de 2820 sayılı Yasa'nın 104. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, söz konusu hükümlere aykırılık görmesi durumunda bu aykırılığın giderilmesi için ilgili siyasi parti hakkında ihtar kararı verebileceği öngörülmektedir.

2820 Siyasî Partiler Kanunu'nun 14. maddesinde yer alan, ilk büyük kongrenin süresi içinde yapılmasına ve zorunlu organların oluşturulmasına ilişkin düzenlemelerin, siyasi partiler yönünden emredici hükümler olduğunda duraksama bulunmamaktadır.

Buna göre, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın, emredici hükümlere aykırı davrandığını ileri sürdüğü Türkiye Hümanist Parti hakkında 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 104. maddesindeki kuralı işletmesi gerekirken, davalı Siyasî Parti'nin doğrudan dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdirilmesini istemesinin, hukuki dayanaktan yoksun olması nedeniyle bu istemin reddine karar verilmesi gerekir ise de sözü edilen Siyasî Parti'nin 14.4.2012 tarihinde ilk büyük kongresini yaparak yetkili organlarını oluşturması ve 104. maddede öngörülen kuralın işletilmesini gerektiren aykırılığın ortadan kalkması nedeniyle istemin reddine karar verilmesi gerektiğinden, bu gerekçeyle çoğunluğun redde ilişkin kararına katılıyorum.

Üye

Mehmet ERTEN

KARŞI GÖRÜŞ

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, 10.02.2012 günlü, C.02.0.CBS.0.01.02.03/1 sayılı iddianamesiyle, Türkiye Hümanist Partisi'nin, 11.06.2009 tarihinde 34 kurucu üye ile kurularak tüzel kişilik kazandığını, Partinin tüzel kişilik kazanmasından sonra iki yıl içinde ilk büyük kongresini toplamadığını ve zorunlu organlarını oluşturmadığını, 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 14. maddesinin yedinci fıkrasının son cümlesi ve 121. maddesi, Dernekler Kanunu'nun 36. maddesi aracılığıyla Türk Medeni Kanunu'nun 87. maddesinin 2. bendi uyarınca süresinde ilk büyük kongresini yapmaması ve zorunlu organlarını oluşturmaması nedeni ile kendiliğinden dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesini iddia ve talep etmiştir.

Parti kurucularından Mustafa Kemal KARAKOÇ, 13.04.2012 tarihinde büyük kongreyi yapacaklarını, partinin hukuki ve fiili varlığının sürdüğünü belirterek, parti tüzel kişiliğinin hukuki varlığının devamına karar verilmesini ve kapatılmamasını istemiştir; 14.04.2012 tarihinde de Parti'nin ilk büyük kongresi yapılmış, yetkili organları oluşturulmuş ve genel başkan seçimi yapılmıştır.

Mahkememiz çoğunluğunca, Anayasa'nın 68. maddesinde, siyasi partilerin demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurları olduğunun belirtildiği, 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 104. maddesinin birinci fıkrasında, bir siyasi partinin bu Kanun'un 101. maddesi dışında kalan emredici hükümleriyle diğer kanunların siyasi partilerle ilgili emredici hükümlerine aykırılık halinde bulunması sebebiyle o parti aleyhine Anayasa Mahkemesi'ne, Cumhuriyet Başsavcılığı'nca re'sen yazı ile başvurulacağı, 104. maddesinin ikinci fıkrasında Anayasa Mahkemesi'nin, söz konusu hükümlere aykırılık görmesi durumunda bu aykırılığın giderilmesi için ilgili siyasi parti hakkında ihtar kararı vereceğinin belirtildiği, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın talebinden sonra, siyasi partinin siyasi ve hukuki varlığını devam ettirmek yolundaki iradesi, ilk büyük kongresini yaparak ve zorunlu organlarını oluşturmak suretiyle anlaşıldığı, o nedenle Türkiye Hümanist Partisi hakkındaki istemin reddine karar verilmesi gerektiği kanaatine varılmıştır.

2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 14. maddesinin yedinci fıkrasının son cümlesine göre, *“Parti kurucuları ilk büyük kongreyi, partinin tüzel kişilik kazanmasından başlayarak iki yıl içinde toplamak zorundadırlar”*; 121 inci maddesinin ilk fıkrasına göre; *“Türk Kanunu Medenisi ile Dernekler Kanununun ve dernekler hakkında uygulanan diğer kanunların bu kanuna aykırı olmayan hükümleri, siyasi partiler hakkında da uygulanır.”*

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 87. maddesinin birinci fıkrasına göre: *“Dernekler, aşağıda hallerde kendiliğinden sona erer: “...*

2. İlk genel kurul toplantısının kanunda öngörülen sürede yapılmamış ve zorunlu organların oluşturulmamış olması,...”

5253 sayılı Dernekler Kanunu m. 36 gereğince de, *“...Bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun hükümleri uygulanır.”*

Görüldüğü gibi, Siyasî Partiler Kanunu m. 14,VII'de siyasi partilerin ilk büyük kongresini, partinin tüzel kişilik kazanmasından başlayarak iki yıl içinde toplamak zorunda olduğu kabul edilmiştir. Acaba siyasi partiler bu hükme aykırı davranıp, süresi içinde ilk büyük kongreyi toplanamazlarsa bunun sonucu nedir, ne şekilde hareket edilmelidir, yaptırım var mıdır, varsa nerede düzenlenmiştir'

Mahkememiz çoğunluğuna göre, bu durumda da Siyasî Partiler Kanunu m. 104 uygulama alanı bulmalıdır. Buna göre, bir siyasi partinin bu Kanunun 101. maddesi dışında kalan emredici hükümleriyle diğer kanunların siyasi partilerle ilgili emredici hükümlerine aykırılık halinde bulunması sebebiyle, bu kapsamda iki yıl içinde ilk büyük kongresini toplanmaz ve zorunlu organlarını oluşturmazsa, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, o parti aleyhine Anayasa Mahkemesine başvurur, Mahkeme, iddia edildiği şekilde, iki yıl içinde, ilk büyük kongrenin toplanmadığını ve zorunlu organların oluşturulmadığını tespit ederse, ilgili siyasi parti hakkında ihtar kararı verir.

Bu şekilde, Anayasa Mahkemesince, bir partiye ihtar kararı verilmesi, belki başlı başına bir yaptırım olarak görülebilir. Ancak, parti ihtar kararına rağmen verilen süre içinde ilk büyük kongresini toplamazsa ve zorunlu organlarını oluşturamazsa, bu takdirde, ne şekilde hareket edileceği Siyasi Partiler Kanunu m. 104'de düzenlenmiş değildir. Böyle bir durumda ihtar sonuçsuz; partinin ilk büyük kongreyi süresi içinde toplamaması ve zorunlu organlarını oluşturmaması yaptırımsız kalacaktır. Belki, ihtar kararından sonra, kongre toplanmaz, zorunlu organlar oluşturulamazsa, bu takdirde Medeni Kanun'un 87. maddesine yapılan atfın devreye girmesi ve Anayasa Mahkemesi'nin partinin kendiliğinden sona erdiğine karar vermesi düşünülebilir. Ancak, böyle bir durumda, siyasi partiye ihtar gönderileceğine ilişkin ilgili hükümlerde hiçbir açıklık yoktur. Dernekler Kanunu ve Medeni Kanun'a yapılan atıf nedeniyle, iki yıllık sürede ilk büyük kongre toplanmazsa ve zorunlu organlar oluşturulmazsa, siyasi partinin kendiliğinden sona ermesi gerekmektedir.

Siyasi Partiler Kanunu'nun 104. maddesinin ikinci fıkrasındaki ihtar, bilindiği gibi, daha önce hükümde yer alan devlet yardımından kısmen veya tamamen yoksun bırakma yaptırımının uygulanabilmesi için öngörülmüştü. Bu kısım, Anayasa Mahkemesinin 11.06.2009 tarih ve E.2008/5, K.2009/81 sayılı kararı ile iptal edildiğinden, bu hüküm kendi içindeki bütünlüğünü kaybetmiş, yaptırımsız hale gelmiştir.

Aslında, daha kuruluş aşamasında olan, ilk büyük kongresini toplamamış olan, o nedenle de siyasi faaliyetlerine devam edip edemeyeceği henüz belirsiz olan bir siyasi partiye 104. maddenin uygulanmasını ve ihtar gönderilmesini kabul etmek, hem siyasi partinin içinde bulunduğu aşamaya, hem bu maddenin niteliğine ve öngörülüş amacına, hem de kongre toplanamazsa, siyasi partinin kendiliğinden sona ereceği yaptırımının niteliğine uygun düşmemektedir. Siyasi Partiler Kanunu m. 104'ün, kuruluş aşamasını tamamlamış, ilk büyük kongresini tamamlamış, zorunlu organlarını oluşturmuş, ancak diğer konulardaki, faaliyetlerindeki eksiklikler yahut aykırılıklar için, örneğin Parti tüzüğündeki eksiklikler gibi, uygulama alanı bulması, hükmün niteliğine ve öngörülüş amacına daha uygun düşmektedir. Nitekim, m.104, I'de, 101. maddeye atıf yapılmakta, orada belirtilen emredici hükümlerin dışında kalan diğer hallerden söz edilmektedir. Yoksa, Anayasa Mahkemesinin iptal kararından sonra, 104. maddenin geri kalan kısmının, ilk büyük kongresini toplayamamış partiye de lafzen uygulanabilir hale gelmesi nedeniyle, hükmün bu durumda da uygulanmasını savunmak, kanaatimce uygun değildir. Aksi takdirde, devlet yardımından mahrum bırakılma yaptırımı iptal edilmeseydi, ilk büyük kongresini toplayamadığı için kendiliğinden sona eren bir partinin, devlet yardımından yoksun bırakılması gibi anlamsız bir sonuç ortaya çıkardı.

Siyasi Partiler Kanunu m. 14,VII'de ilk büyük kongrenin siyasi partinin tüzel kişilik kazanmasından itibaren iki yıl içinde toplanması zorunluluğu düzenlenmiştir. Bu zorunluluğa uymamanın yaptırımı, söz konusu hükümde yahut genel olarak Siyasi Partiler Kanunu'nda bilinçli olarak açıkça düzenlenmemiş, bu konuda Medeni Kanuna ve Dernekler Kanunu'na atıf yapılmıştır. Anayasa m. 68,II'ye göre siyasi partiler demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır, bu açıdan büyük bir öneme sahiptirler. Siyasi partilerin demokrasi için sahip olduğu önemin bir gereği olarak, bir partinin ilk büyük kongreyi iki yıl içinde toplayamaması ve zorunlu organlarını oluşturamaması halinde, bunun sonuçlarının doğrudan Siyasi Partiler Kanunu'nda açıkça düzenlenmesi isabetli olurdu. Ancak, bu konuda, yukarıda belirtildiği şekilde, Medeni Kanuna ve Dernekler Kanunu'na atıf yapıldığı için düzenleme yapılmamıştır.

Bu bağlamda ayrıca ifade etmek gerekir ki, siyasi partilerin demokratik hayatın vazgeçilmez unsurları olması, demokrasi için büyük bir öneme sahip olmaları, onların emredici kurallara uygun davranmaları konusunda daha fazla hassasiyet göstermelerini gerektirir; yoksa öngörülen kurallara aykırı davranma, verilen sürele uyumama ayrıcalığı vermez.

Buna göre, bir siyasi partinin ilk büyük kongresini Siyasi Partiler Kanunu m. 14,VII gereğince iki yıl içinde toplaması ve zorunlu organlarını oluşturması gerekmektedir. Bu zorunluluğa uymaması halinde aynı Kanun'un 121,I. maddesinin yaptığı atıf ile Medeni Kanun ve Dernekler Kanunu'nun konuya ilişkin hükümleri siyasi parti hakkında da uygulama alanı bulmalıdır. Medeni Kanun m 87,I'de derneklerin, ilk genel kurul toplantısını kanunda öngörülen sürede yapmaması, zorunlu organlarını oluşturamamış olması halinde kendiliğinden sona ereceği kabul edilmiştir. Görüldüğü gibi, hükümde derneğin sona ermesi için ayrıca herhangi bir ihtar vs gerek kalmaksızın, iki yıllık sürenin sona ermesiyle birlikte kanundan dolayı, kendiliğinden sona ermesi kabul edilmiştir. Buna göre, **iki yıllık süre içinde ilk büyük kongresini toplayamayan ve zorunlu organlarını oluşturamayan bir siyasi partinin de aynı şekilde, iki yıllık sürenin sonunda kendiliğinden sona ermesi gereklidir. Siyasi parti kurucularının, partinin devamı yahut devam etmemesi konusundaki iradelerinin, bu sonucun ortaya çıkmasında herhangi bir etkisi yoktur.**

Dava konusu Türkiye Hümanist Partisi'nin, 11.06.2009 tarihinde kurulduğu ve tüzel kişil kazandığı açıktır. Partinin 11.06.2011 tarihine kadar ilk büyük kongresini toplaması ve zorunlu organlarını oluşturması gerekiyordu. 11.06.2011 tarihine kadar, ilk büyük kongre toplanamadığından ve zorunlu organlar oluşturulmadığından, Türkiye Hümanist Partisi Medeni Kanun m. 87,I gereğince kendiliğinden sona ermiştir. Bu sonuç, kanundan dolayı (ipso jure) ortaya çıktığından, bu tarihten sonra, 14.04.2012 tarihinde gerçekleşen ilk büyük kongrenin, sona eren bir partiyi tekrar canlandırması mümkün değildir.

Yukarıda belirtilen nedenlerle, Türkiye Hümanist Partisi'nin, ilk büyük kongresini süresinde toplamaması ve zorunlu organlarını oluşturmaması nedeni ile kendiliğinden dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesine yönelik Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın talebi kabul edilip, siyasi partinin kendiliğinden sona erdiğine karar vermek gerekirken; iki yıllık süreden sonra, siyasi partinin ilk büyük kongresini yaptığı ve zorunlu organlarını oluşturduğu gerekçesiyle talebin reddine ilişkin çoğunluk görüşüne katılmak mümkün olmamıştır.

Üye

Erdal TERCAN